

CUPRINS

În loc de prefață	7
Introducere	19
Capitolul I	
CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE	
1.1. Scurt istoric	23
1.1.1. Analiza asupra evoluției școlii românești de psihologie judiciară	23
1.1.2. Stadiul psihologiei judiciare în plan mondial	25
1.2. Argumente privind necesitatea studiului psihologiei judiciare în contextul problematicii dreptului	29
1.3. Exigențele psihologiei judiciare față de actul de justiție (definiția psihologiei judiciare).....	31
1.4. Obiectul psihologiei judiciare și conexiunile interdisciplinare	34
1.4.1. Conexiunile psihologiei judiciare cu psihologia generală, cu psihologia socială și cu alte ramuri ale psihologiei.....	36
1.4.2. Conexiunile psihologiei judiciare cu diferite ramuri ale științelor juridice	38
Capitolul II	
ACTUL INFRAȚIONAL DIN PERSPECTIVĂ EXPLORATORIE - DEMERS EXEMPLIFICATIV-DEMONSTRATIV ÎN MATERIA CRIMELOR CU MOBIL SEXUAL	
Secțiunea A	
2.1. Actul infrațional din perspectivă exploratorie („scena crimei” - perspectiva psihologică asupra interpretării comportamentelor umane cu finalitate criminogenă - personalitatea făptuitorului și amprenta psihocomportamentală - „profilul crimei”) - „Serial killers”	41
2.2. Componenta psihologică: motivul și rațiunea de a ucide (perspectiva psihologiei judiciare).....	44
2.3. Determinarea motivației.....	45
2.4. Infracții organizate (cei care își premeditează acțiunea) și infracții neorganizate (cei care nu-și premeditează acțiunea).....	45
2.5. Infracțiunea premeditată (predilect finalizată de psihopatul sexual).....	46
2.6. Infracțiunea nepremeditată (predilect finalizată de psihotici).....	46
2.7. Clasificări.....	48
2.8. Violența interpersonală	49
2.9. Atacul cu viol și/sau sodomia	49
2.10. Devianța orientată către atac	49
Secțiunea B	
2.11. Crima și criminalul în serie.....	50
Secțiunea C	
Tehnici profiling	58

Capitolul III

**PERSONALITATE - HABITAT CONJUNCTURAL - ACT INFRAȚIONAL¹
(CUPLUL PENAL VICTIMĂ-AGRESOR)**

3.1. Concepte, tipologii, particularități	65
3.2. Conceptul de personalitate în psihologia judiciară	69
3.3. Nucleul personalității criminale - trecerea la act – pragul delinvențial (după Jean Pinatel)	72
3.4. Componentele personalității	73
3.5. Trăsăturile personalității	75
3.6. Tipuri de personalitate	75
3.6.1. Tipologia lui C.G. Jung	76
3.6.2. Valoarea tipologiilor	76
3.7. Personalitatea infractorului recidivist (paradoxul criminal - legea secvenței temporale - Eysenck Mawrer)	77
3.8. Particularitățile psihologice ale diferitelor categorii de infractori	79
3.9. Cuplul penal victimă-agresor (identificarea agresorilor și autoprotecția victimală)	83
3.9.1. Psihologia victimei - sursă orientativă în conturarea de versiuni, ipoteze și cerc de bănuiri	83
3.9.2. Strategii preventive și de contracarare a victimizării	85

Capitolul IV

**PSIHOLOGIA MARTORULUI ȘI MĂRTURIEI (EXIGENȚELE
PSIHOLOGIEI JUDICIARE DIN PERSPECTIVA PERSONALITĂȚII
MARTORULUI ȘI FORȚEI PROBANTE A MĂRTURIEI)**

4.1. Instituția martorului și a mărturiei	89
4.1.1. Martorul și mărturia din perspectiva principiului aflării adevărului în procesul judiciar.	89
4.1.2. Considerații juridice vizând forța probantă a mărturiei	91
4.1.3. Considerații psihologice vizând martorul în demersul judiciar (jurământul de martor; comentariu psihologic)	94
4.2. Eveniment judiciar. Element testimonial. Mărturia - proces psihologic	97
4.2.1. Recepția senzorială a evenimentului judiciar	97
4.2.2. Decodificarea evenimentului judiciar. Interpretare. Atribuire de sens	108
4.2.3. Memorarea evenimentului judiciar - Stocarea informației în raport cu dinamica uitării -	109
4.2.4. Redarea - reactualizarea evenimentului judiciar. Elementul testimonial	114
4.3. Perspectiva magistratului asupra aprecierii forței probante a mărturiei	120
4.3.1. Izvorul mărturiei din punctul de vedere al sursei	120
4.3.2. Mărturia din perspectiva legăturii martorului cu pricina și cu părțile în proces	122
4.4. Repere particulare vizând mărturia și martorul	127
4.4.1. Martorul persoană minoră. Aspecte psihologice ale etiologiei minciunii în comportamentul juvenil	127
4.4.2. Psihologia martorului minor	128
4.4.3. Probleme tactice cu privire la ascultarea minorilor	130
4.4.4. Mărturia între bună și rea-credință	137
4.4.4.1. Martorul de bună-credință. Consecințele disfuncționale din perspectiva factorilor psihologici - Iluziile. Martorul în eroare. Martorul mincinos	137
4.4.4.2. Protecția martorilor - perspective juridice și psihosociale	145
4.4.5. Mărturia din perspectiva structurării caracteriale a martorului și a mediului de proveniență. Mentalități. Cutume. Obiceiuri.	149

4.4.6 Mărturia și concordanța conținuturilor.....	153
4.4.7. Mărturia și contradictorialitatea conținuturilor	157
4.4.8. Reguli și procedee tactice aplicate în ascultarea martorilor. Strategii și atitudini în identificarea și contracararea martorului de rea-credință	160
4.4.9. Raționamente (deducții/inducții). Analogii. Interpretări asupra conținutului mărturiei.....	165

Capitolul V

PSIHOLOGIA INTEROGATORIULUI JUDICIAR – ANCHETA (PERSONALITATEA UMANĂ ÎN RAPORTURI DE OPOZABILITATE ȘI CONFRUNTARE)

Secțiunea A

5.1. Noțiuni introductive - distincții și conotații asupra interogatoriului judiciar din perspectiva adunării dovezilor (urmărirea penală în perspectivă psihologică).....	171
5.2. Investigarea personalității din unghiul observației comportamentului expresiv.....	178
5.3. Problematika psihologică a relației anchetator-anchetat.....	186
5.3.1. Contactul interpersonal în biroul de anchetă judiciară.....	187
5.3.2. Comunicarea non-verbală - reguli tactice specifice raporturilor interpersonale de opozabilitate și confruntare	191
5.3.3. Reguli tactice specifice raporturilor interpersonale de opozabilitate și confruntare	192
5.4. Etape și strategii de interogare a învinutului sau inculpatului	193
5.4.1. Etapele ascultării învinutului sau inculpatului	193
5.4.2. Strategii de interogare a învinutului sau inculpatului (bănuitului) ²³	195

Secțiunea B - Indici orientativi asupra comportamentului culpabil (certitudine și prudență)

5.5. Sondarea sentimentului de vinovăție	204
5.6. Elemente explicative privind procesele psihologice post- infracționale (certitudine și prudență).....	206
5.7. Elemente de psihologie a infractorului din perspectiva tipologiilor umane (interpretarea indicilor simptomatice labile mimica-gestica) Contracararea atitudinilor de rezistență la interogatoriu	208
5.8. Coordonatele psihologice ale recunoașterii comiterii faptei. De la refuzul recunoașterii la mărturisire.....	210
5.9. Aspecte psihologice privind calitățile personale ale anchetatorului	217
5.9.1. Calități psiho-intelectuale și moral-afective ale anchetatorului	218
5.10. Intima convingere.....	224
5.11. Modele de conduită și tipuri de anchetatori.....	225

Capitolul VI

SIMPTOMATICA COMPORTAMENTULUI SIMULAT

Secțiunea I - Comportamentul infracțional din perspectiva psihologică

6.1. Considerații de psihologie judiciară asupra vinovăției ca atitudine psihică și realitate juridică.....	227
6.2. Matricea infracțională (culpabilizatoare). Matricea morală din perspectiva contradictorialității	229
6.3. Comportamentul infracțional din perspectiva reperelor sale psihologice	229
6.3.1. Dinamica secvențelor comportamentale.....	229
6.3.2. Etiologia suportului psihologic (mobilul, trebuința, motivul, idealul, concepția, scopul etc.).....	231
6.4. Matricea morală	234

Secțiunea a II-a - Comportamentul simulat

6.5. Noțiuni și definiții asupra comportamentului simulat.....	235
6.6. Exprimarea aspectului inaparent în comportamentul simulat.....	236
6.7. Indicatorii verbali, motori și fiziologici ai conduitei simulate în expresia aparentă (semnificația și sensul stimulilor declanșatori de emoție).....	237
6.7.1. Indicatorii fiziologici, semnificația și sensul stimulilor declanșatori de emoție în simulare.....	238
6.7.2. Mijloace psihologice de detectare a tensiunii psihice cuprinse în chestionare și teste de personalitate.....	239
Secțiunea a III-a - Detectarea științifică a conduitei duplicitare (simulate-mincinoase) - utilizarea tehnicii „Lie detector” - Poligraf	
6.8. Scurt istoric și evoluție în materie.....	240
6.9. Fundamentul științific al constatării stresului psihologic.....	242
6.10. Mijloace tehnice de examinare.....	248
6.11. Caracteristici care pun în evidență emoția determinată de disimularea adevărului.....	249
6.12. Etapele examinării.....	253
6.13. Constatări tehnico-științifice ce se pot efectua.....	257
6.14. Detectia comportamentelor simulate privită din perspectiva legislației române în vigoare.....	266
Secțiunea a IV-a - Concluzii cu caracter practic-aplicativ.....	270

Capitolul VII

PSIHOLOGIA JUDECĂȚII (PSIHOLOGIA CONTRADICTORIALITĂȚII DIN PERSPECTIVA AFLĂRII ADEVĂRULUI)

Secțiunea I - Duelul judiciar

7.1. Instituția judecătii din perspectiva duelului judiciar.....	273
7.1.1. Instituția judecătii.....	273
7.1.2. Implicațiile psihologice ale duelului judiciar.....	278
7.1.3. Considerații psihologice asupra rolului activ al judecătorului vis-à-vis de principiul contradictorialității în judecarea pricinii.....	278
7.1.4. Considerații psihologice asupra rolului activ al judecătorului vis-à-vis de principiul nemijlocirii în judecarea pricinii.....	279
7.1.5. Implicații psihologice privind imparțialitatea și echilibrul pe care-l dă judecătorul aprecierii probelor.....	280
7.2. Problematika raportului apărare – acuzare. Psihologia acuzatorului public. Psihologia avocatului.....	281
7.3. Testarea intersubiectivă, expresie a raționamentului juridic al judecătorului.....	286
7.4. Prevențiunea specială și prevențiunea generală ca efect al duelului judiciar.....	287

Secțiunea a II-a - Psihologia intimei convingeri (De la interogatoriu la luarea hotărârii)

7.5. Intima convingere - realitate mentală, cognitiv afectivă, energizată volitiv.....	290
7.5.1. Definiții. Considerații.....	290
7.6. Evaluarea și coroborarea probelor în procesul formării convingerii intime ca trăire psihică de nezdruccinat.....	292
7.6.1. Declarațiile învinutului sau ale inculpatului.....	293
7.6.2. Declarațiile părții vătămate.....	294
7.6.3. Declarațiile martorului.....	294
7.6.4. Înscrierile.....	294
7.6.5. Înregistrările audio sau video.....	295
7.6.6. Fotografiile.....	295
7.6.7. Constatările tehnico-științifice.....	295

7.6.8. Constatările medico-legale	296
7.6.9 Expertizele.....	296
7.6.10. Mijloacele materiale de probă	296
7.7. Garanții psihologice și de personalitate ale intimei convingeri (Exigențe morale, exigențe profesionale, exigențe legale).....	297
7.8. Problematika psihologică a deliberării și opiniei separate	297
7.8.1. Deliberarea	297
7.8.2. Opinia separată (profesionalism, curaj, echilibru psihic)	299
Secțiunea III - Psihologia magistratului	
(Repere psihologice, exigențe psihointelectuale și moral-afective)	
7.9. Comentarii juridice și socio-psihologice asupra actelor normative care reglează implicarea judecătorului ca personalitate în actul de justiție.....	300
7.10. Considerații socio-juridice cu privire la implicația judecătorului în stadiul actual al societății românești	301
7.11. Exigențe morale, juridice și social-etice impuse de „Codul de conduită pentru persoanele răspunzătoare de aplicarea legii”	303
7.12. Profilul psiho-intelectual și moral-afectiv al magistratului	303
7.12.1. Integritatea funcțiilor senzoriale	303
7.12.2. Gândirea	303
7.12.3. Memoria	304
7.12.4. Capacitatea înțelegerii psihologice (empatia).....	304
7.12.5. Clarviziunea.....	305
7.12.6. Echilibrul. Toleranța.....	305
7.12.7. Lipsa prejudecăților, a antipatiei sau simpatiei pentru justițiabili	306
7.12.8. Buna-credință	306
7.13. Conotații psihologice asupra deliberării în pronunțarea sentinței	307
Secțiunea IV - Avocatul - personalitate în templul justiției (Coordonate psihologice)	
7.14. Talent și vocație în arta avocatului. Comentarii asupra conceptului de talent.....	312
7.15. Inteligența în arta avocatului - Avocatul ca om de știință.....	314
7.16. Avocatul artist.....	315
7.17. Avocatul - profesionist al vocației	316
7.18. Moral și imoral pe terenul apărării.....	316
7.19. Personalitatea avocatului - profesionist și strateg	317
7.20. Persuasiune - Sugestie - Transparență.....	318
7.21. Comunicarea în raporturile interpersonale (manipulare mentală).....	321
7.22. Influențarea convingerii intime. Procedee: argumentarea și persuasiunea.....	322
7.23. Pledoaria. Comentarii psihologice. Talent, inspirație, improvizație	324
Capitolul VIII	
EROAREA JUDICIARĂ. MECANISME PSIHOLOGICE	
8.1. Punerea problemei.....	331
8.2. Erori judiciare - Scurt istoric	332
8.3. Problematika erorii judiciare. Problematika psihologică a intimei convingeri	335
8.4. Surse de distorsiune psihologică implicate în erorile judiciare	340
8.5. Izvoare și surse de eroare în demersul judiciar.....	343
8.5.1. Motivul probațiunii ca sursă de eroare. Expertiza criminalistică (Posibilități, limite, surse de eroare).....	343
8.5.2. Motivul cercetării judecătorești ca sursă de eroare. (Instanța vis-à-vis de eroarea judiciară).....	350

Capitolul IX

**PROBLEME JURIDICE ȘI PSIHOLOGICE PRIVIND DETENȚIA
PENITENCIARĂ**

Secțiunea I - Făptuitorul din perspectiva mediului privativ

9.1. Noțiuni generale. Puncte de vedere și accepțiuni asupra pedepsei prin privarea de libertate	353
9.2. Reglementări internaționale privind tratamentul infractorilor	354
9.3. Consecințele sociopsihologice ale privării de libertate	355
9.4. Mediul închis (închisoarea).....	356
9.5. Problematika deținutului	357
9.6. Potențialul patogen al mediului privativ	357
9.7. Principiul deschiderii mediului privativ	358
9.8. Tratamentul diferențiat în mediul privativ	358
9.9. Etichetarea socială	358
9.10. Paradoxul penitenciar	359
9.11. Psihologia individului care a săvârșit infracțiunea.....	359
9.12. Factorii implicați în determinarea comportamentului infractorului	359
9.13. Personalitatea infractorului.....	360
9.14. Caracteristici ale personalității și modificările sale pe parcursul executării pedepsei cu închisoarea	361
9.15. Tipologia infractorului.....	361
9.16. Problematika recidivei și factorii care influențează recidiva	362
9.17. Personalitatea infractorului recidivist	363
9.18. Pedepse și sancțiuni	363
9.19. Aplicarea și executarea pedepsei închisorii	364

Secțiunea II - Fenomene psihosociologice ale mediului privativ de libertate 365

9.20. Șocul depunerii (încarcerării).....	365
9.21. Percepția deținutului asupra pedepsei și a mediului privativ	366
9.22. Fenomenul de prizonizare și deprizonizare.....	366
9.23. Ierarhia și statutul.....	367
9.24. Agresivitate și violență	368
9.25. Frustrarea	368
9.26. Problema frustrare-agresiune	369
9.27. Teritorialitatea.....	370
9.28. Stresul	371
9.29. Violența colectivă	372
9.30. Panica.....	373
9.31. Automutilările. Refuzuri de hrană. Tatuajele.....	374
9.32. Tulburări psihice	375
9.33. Suicidul	376
9.34. Homosexualitatea.....	378
9.35. Zvonul	378
9.36. Grup. Relații interumane.....	380

**Secțiunea III - Considerații și interpretări juridice asupra recidivei ca instituție
de drept penal..... 383**

9.37. Tratamentul penal al recidivei.....	383
9.38. Unele particularități psihologice ale infractorului recidivist.....	383
9.39. Problematika psihologică a recidivei	384
9.40. Aspecte psihologice determinante pentru delincvența și recidiva minorilor.....	387
9.41. Deținuți adulți recidiviști în închisoare	390

Secțiunea IV - Modelarea personalității umane în închisoare.....	390
9.42. Posibilități de diagnoză a pericolozității unor deținuți	390
9.43. Educatorul în mediul penitenciar	392
9.44. Relația de ajutor în mediul penitenciar	394
9.45. Opiniile deținuților privind mesajul educativ.....	396
9.46. Probleme specifice ale performanțelor și creativității în munca deținuților.....	398
Secțiunea V - Noi direcții de cercetare.....	400
9.47. Noi direcții în perfecționarea regimului pedepselor. Sistemul probațiunii în România	416
9.48. Scurtă prezentare a instituției probațiunii	417
9.49. Probațiunea în România	419
9.50. Activitatea practică în programele experimentale.....	420
9.51. Implicațiile legislative și administrative ale constituirii unui serviciu de probațiune și reabilitare socială în domeniul justiției penale în România	422

Capitolul X

CONDUITE DIZARMONICE DIN PERSPECTIVA EXPERTULUI PSIHOLOG ȘI A PSIHOLOGIEI JUDICIARE

10.1. Problematika simulării-disimulării	425
10.2. Problematika psihologică a conduitelor autodestructive (actul suicidal)	427
10.3. Problematika psihologică a conduitelor heteroagresive (conduite agresive)	429
10.4. Problematika psihologică a disfuncționalității principalelor procese și funcții psihice	433
10.5. Efectele produselor psihofarmacologiei în tratamentele psihopatologice	437
10.5.1. Expertiza medico-legală psihiatrică	437
10.5.2. Influența personalității asupra actului infracțional	438
10.6. Investigația psihologică.....	440
10.6.1. Posibilități, limite și obiective ale investigației psihologice pe terenul psihologiei judiciare	441
10.7. Instrumentar de psihodiagnoză - testul standardizat.....	443
10.7.1. Metoda RORSCHACH	443
10.7.2. Testul SZONDI	444
10.7.3. Testul LUCHER.....	446
10.7.4. M.M.P.I.	448
10.7.5. T.A.T.	450
10.7.6. Testul ROSENZWEIG.....	451
10.8. Investigația psihologică în expertiza și psihologia judiciară	452
10.8.1. Scop și deziderat în expertiza psihiatrică	452
10.8.2. Considerații psihologice asupra problematicei discernământului	455
10.8.3. Aportul instrumental de investigație psihologică în expertiza psihiatrică.....	456
10.8.4. Examinări paraclinice în expertiza psihiatrică.....	457
10.8.5. Cercetări asupra potențialului delincent în incidența judiciară.....	458

Capitolul XI

PROBLEMATICA PSIHOLOGICĂ A ACTULUI DE ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ

11.1. Justiția administrației publice din perspectivă psihologică.....	461
11.1.1. Considerații psihologice asupra implicației funcționarului public în înfăptuirea actului de justiție	461
11.1.2. Reglementări juridice și psihologice privind conduita profesională a organelor de urmărire și cercetare penală.....	462

11.2. Perspectiva psihologică asupra comportamentului reprezentanților autorităților de stat	465
11.2.1. Laturi structurale ale personalității umane	465
11.2.2. Personalitatea și comportamentul uman	468
11.2.3. Metode utilizate în investigarea fenomenelor psihice	469
11.2.4. Comportamentul normal și comportamentul deviant	473
11.3. Factori psihologici implicați în relația interpersonală cetățean-funcționar public	479
11.3.1. Timiditate. Afectivitate. Agresivitate	479
11.3.2. Determinanți psihologici ținând de temperament.....	480
11.3.3. Determinanți psihologici ținând de caracter	481
11.3.4. Aspecte psihologice particulare ale contactului dintre funcționarul public și publice (grupuri sau mulțimi)	482
11.4. Concluzii	483
CONSIDERAȚII FINALE.....	485
BIBLIOGRAFIE.....	487